

Rolnummer 3795
Arrest nr. 64/2006 van 26 april 2006

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 54 van het Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten, gesteld door het Hof van Beroep te Bergen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot en J.-P. Snappe, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 20 oktober 2005 in zake de Belgische Staat tegen V. Van Haesebroeck, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 25 oktober 2005, heeft het Hof van Beroep te Bergen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 54 van het Wetboek van registratierechten de artikelen 6 en volgende (lees : de artikelen 10 en volgende) van de Grondwet, in zoverre het een discriminatie invoert tussen, enerzijds, een gehuwde persoon, niet-eigenaar, die op het ogenblik van de verkrijging zou aantonen feitelijk gescheiden en vervolgens uit de echt gescheiden te zijn en, anderzijds, een niet-gehuwde persoon en niet-eigenaar ? ».

De Waalse Regering, de Ministerraad en de Vlaamse Regering hebben memories ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 1 maart 2006 :

- zijn verschenen :

. Mr. M.-P. Donéa *loco* Mr. M. Eloy, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Waalse Regering;

. Mr. M. Bourmanne, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

. Mr. G. Coupez *loco* Mr. H. Symoens, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Vlaamse Regering;

- hebben de rechters-verslaggevers P. Martens en M. Bossuyt verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

In de maand april 1996 koopt Valérie Van Haesebrouck bij een openbare verkoop voor de helft een huis, voor een totale som gelijk aan 62 594,60 euro. Aangezien zij van geen enkel ander onroerend goed eigenaar is, betaalt zij een registratierecht dat is verlaagd tot 6 pct. met toepassing van artikel 53, 2°, van het Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten, vermits het kadastraal inkomen van het huis het in het koninklijk besluit vastgestelde maximum niet overschrijdt.

Het blijkt echter dat, op de dag van de verkrijging, Valérie Van Haesebrouck, onder het stelsel van de scheiding van goederen, gehuwd is met Jean-François De Pelsmacker-Balaes, die zelf eigenaar is van een onroerend goed dat bestemd is als woning. De echtgenoten, die feitelijk gescheiden zijn, stellen op 12 juni 1996 een procedure tot echtscheiding door onderlinge toestemming in die op 10 december 1996 tot een vonnis leidt, dat later zal worden overgeschreven.

De ontvanger van het registratiekantoor van Binche oordeelt dat artikel 54, derde lid, van het voormelde Wetboek het voordeel van het verlaagd tarief verhindert. Hij vordert het verschil tussen het gewone recht (12,50 pct.) en het verlaagde recht (6 pct.), zijnde het equivalent van 2 034,59 euro, alsmede een boete gelijk aan de ontweken rechten, verminderd tot een vijfde daarvan.

Gelet op de niet-betaling wordt een dwangbevel uitgevaardigd waartegen Valérie Van Haesebrouck verzet aantekent voor de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi die, bij vonnis van 23 april 2003, dat verzet gegrond verklaart. Aangezien de Belgische Staat hoger beroep heeft ingesteld voor het Hof van Beroep te Bergen, stelt dat Hof aan het Arbitragehof de hiervoor vermelde prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

- A -

Memorie van de Ministerraad

A.1.1. Na sommige arresten in herinnering te hebben gebracht die het Hof heeft gewezen met name inzake de toepassing van het gelijkheidsbeginsel in fiscale zaken, merkt de Ministerraad op dat de wetgever, met artikel 54, derde lid, van het Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten, dat de in artikel 53, 2°, bedoelde tariefvermindering uitsluit indien de verkrijger of zijn echtgenoot reeds een onroerend goed bezitten dat voor bewoning bestemd is, de verkrijging van een eerste woning heeft willen bevorderen voor gezinnen die geen woning bezitten. Hij is van oordeel dat het relevant is het hele gezinsvermogen in aanmerking te nemen, zonder een onderscheid te maken naargelang dat vermogen is samengesteld uit eigen onroerende goederen van een van de echtgenoten of gemeenschappelijke onroerende goederen, en zonder rekening te houden met hun huwelijksvermogensstelsel.

A.1.2. Hij is van oordeel dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord, en baseert zich met name op de arresten van het Hof nrs. 14/94, 63/2003, 66/2004 en 112/2004. Hij onderstreept dat niet-gehuwde personen die reeds samen een woning in onverdeeldheid bezitten evenmin het verlaagde recht kunnen genieten wanneer zij samen een tweede woning in onverdeeldheid krijgen. Bovendien is de echtgenoot die geen eigenaar is, die feitelijk gescheiden is en die uit de echt zal scheiden, slechts tijdelijk verhindert om een woning te verkrijgen met genot van het verlaagd recht, omdat zijn echtgenoot eigenaar is : die verhindering eindigt zodra de echtscheiding is overgeschreven. Hij verwijst naar het arrest nr. 156/2001 en besluit dat het onderscheid relevant is en de gevolgen ervan niet buitensporig zijn.

Memorie van de Waalse Regering

A.2.1. Artikel 54, tweede lid, van het Wetboek van registratierechten roept een verschil in behandeling in het leven tussen de gehuwde personen (met inbegrip van de feitelijk gescheiden paren die later uit de echt zullen scheiden) en de niet-gehuwde personen (dit wil zeggen de samenwonenden of de alleenstaanden). De Waalse Regering is van oordeel dat het evident is dat die categorieën voor een juridische, sociologische, financiële en economische realiteit staan die zeer uiteenlopend is, en dat ze niet met elkaar kunnen worden vergeleken.

A.2.2. De wetgever heeft een vermindering willen toekennen aan de economisch zwaksten die een inspanning doen om het huis dat zij bewonen te verkrijgen en hij heeft terecht gemeend dat de onroerende bezittingen een factor zijn aan de hand waarvan de hoedanigheid van een weinig gegoed persoon kan worden afgeleid. Hij vermocht te oordelen dat de onroerende goederen van de echtgenoten tot hetzelfde gezinsvermogen behoren en het is, ten aanzien van de nagestreefde doelstelling, relevant de kadastrale inkomens daarvan te cumuleren, ongeacht het gekozen huwelijksvermogensstelsel. Hij vermocht eveneens de feitelijk gescheiden echtgenoten en de niet-gehuwde samenwonenden (zie arrest nr. 107/2002) verschillend te behandelen.

A.2.3. De Waalse Regering doet opmerken dat, mocht artikel 54, tweede lid, niet van toepassing zijn op de feitelijk gescheiden echtgenoten, zulks de echtgenoten mogelijkheden voor duidelijke collusie ten nadele van de Schatkist zou laten. Zij voegt daaraan toe dat een verkrijger die op het ogenblik van de verkrijging een feitelijke

scheiding regelt, niet de teruggave kan verkrijgen van de teveel geïnde registratierechten eenmaal de echtscheiding is uitgesproken, aangezien de gronden voor teruggave op limitatieve wijze worden opgesomd in het Wetboek en niet in dat geval voorzien.

Memorie van de Vlaamse Regering

A.3.1. De Vlaamse Regering is van oordeel dat de situatie van de beide categorieën van in de prejudiciële vraag vermelde personen noch in rechte, noch in feite vergelijkbaar is. De echtgenoten zijn immers hulp en bijstand verschuldigd (artikel 213 van het Burgerlijk Wetboek), zij hebben het recht om een leven te leiden dat in overeenstemming is met het geheel van hun inkomsten, waarbij diegene die de laagste inkomsten heeft kan deelnemen aan de levensstijl die beantwoordt aan die van de echtgenoot met de hoogste inkomsten.

De feitelijke scheiding maakt geen einde aan het huwelijk, noch aan de verplichtingen die eruit voortvloeien.

A.3.2. De echtgenoot die de echtscheiding heeft verkregen, kan, krachtens artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek, uit de goederen en de inkomsten van de andere echtgenoot, een uitkering verkrijgen die, rekening houdend met zijn inkomsten en mogelijkheden, hem in staat stelt in zijn bestaan te voorzien in omstandigheden die vergelijkbaar zijn met die welke hij genoot tijdens het samenleven, wat niet het geval is voor niet-gehuwde personen.

A.3.3. In de veronderstelling dat de categorieën van personen vergelijkbaar zijn, volgt daaruit niet dat de artikelen 10 en 11 van de Grondwet geschonden zouden zijn.

Na analyse van de draagwijdte van de artikelen 53 en 54 van het Wetboek van registratierechten, van de artikelen 4 en 30 van de wet van 11 oktober 1919 tot oprichting van een Nationale Maatschappij voor goedkope woningen, evenals het koninklijk besluit van 31 maart 1936 waarbij de wetgeving inzake de rechten van registratie en overschrijving, alsmede de zegel- en griffierechten is gewijzigd, besluit de Vlaamse Regering dat de maatregel evenredig is met het nagestreefde doel.

A.3.4. Teneinde het verantwoord karakter van het verschil in behandeling aan te tonen, brengt de Vlaamse Regering de doelstelling van de wetgever in herinnering en zet uiteen dat geen rekening zou kunnen worden gehouden met een feitelijke scheiding die te allen tijde kan worden beëindigd door de verzoening van de echtgenoten.

Bovendien sluit de situatie van feitelijk gescheiden gehuwde personen, om reden van de artikelen 213 en 221 van het Burgerlijk Wetboek, dichter aan bij de situatie van niet-gescheiden gehuwde personen dan die van niet-gehuwde personen. Het feit dat de echtgenoten aan het scheiden zijn op het ogenblik van de verkrijging van het onroerend goed, verandert daar niets aan.

Bovendien kan men niet redelijkerwijze van de wetgever verwachten dat hij het gunsttarief toekent rekening houdend met een echtscheiding die slechts jaren na de verkrijging zal worden voltrokken.

A.3.6. Ten slotte is de Vlaamse Regering van oordeel dat, mocht het Hof van mening zijn dat er een verschil in behandeling is, dat verschil niet zou voortvloeien uit het voormelde artikel 54 maar uit het feit dat gehuwde personen, hoewel ze feitelijk gescheiden zijn, als gehuwden moeten worden beschouwd.

- B -

B.1. Artikel 53, eerste lid, 2°, van het Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten bepaalt dat het registratierecht, dat bij artikel 44 van hetzelfde Wetboek is vastgesteld op 12,50 pct. voor de verkopen van onroerende goederen, wordt verlaagd tot 6 pct. voor de verkopen van onroerende goederen waarvan het kadastraal inkomen een bij

koninklijk besluit vast te stellen maximum niet overschrijdt. De geïntimeerde voor de verwijzende rechter (hierna : de geïntimeerde) kon die vermindering niet genieten met toepassing van artikel 54, tweede lid, van hetzelfde Wetboek volgens hetwelk een dergelijke vermindering niet toepasbaar is, inzonderheid :

« zo de verkrijger of zijn echtgenoot de algeheelheid of een onverdeeld deel, in volle of blote eigendom, bezit van een of meer onroerende goederen, waarvan het kadastraal inkomen voor de geheelheid of voor het onverdeeld deel, met dit van het verkregen onroerend goed, meer bedraagt dan het krachtens het vorig artikel vast te stellen maximum ».

B.2. De dag waarop de geïntimeerde, samen met een derde, een huis heeft verkregen bij een openbare verkoop, volgens een akte van definitieve toewijzing van 13 maart 1996, gevolgd door een proces-verbaal van hoger bod van 1 april 1996, was zij gehuwd, maar feitelijk gescheiden van een echtgenoot die zelf eigenaar was van een woning, wat de belastingadministratie, na het verlaagd tarief van 6 pct. te hebben toegepast, ertoe heeft gebracht het verschil tussen het gewone tarief van 12,50 pct. en het verlaagd tarief van 6 pct. te vorderen.

De geïntimeerde die geweigerd heeft de gevorderde rechten te betalen, acht zichzelf het slachtoffer van een discriminatie die, volgens de verwijzende rechter, zou bestaan tussen, enerzijds, « een gehuwde persoon, niet-eigenaar, die op het ogenblik van de verkrijging zou aantonen feitelijk gescheiden en vervolgens uit de echt gescheiden te zijn » en, anderzijds, « een niet-gehuwde persoon en niet-eigenaar ».

B.3. Doordat de wetgever bij artikel 53, eerste lid, 2°, van het Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten de vermindering tot 6 pct. van de verschuldigde rechten toekent op de verkoop van een bescheiden onroerend goed, heeft hij de verkrijging van een eerste woning door personen die nog geen woning bezaten en van wie hij, om die reden, vermoedt dat ze niet welstellend zijn, willen bevorderen.

Bij de verwezenlijking van die doelstelling vermag de wetgever redelijkerwijze rekening te houden met het gezinsvermogen veeleer dan enkel met de goederen van de verkrijger. Hij kan dus rekening houden met de onroerende goederen van de verkrijger en van diens echtgenoot, zonder hun huwelijksvermogensstelsel in aanmerking te nemen.

B.4. In de prejudiciële vraag wordt niet in het geding gebracht dat de onroerende goederen van de beide echtgenoten in aanmerking worden genomen. De in het geding zijnde bepaling wordt verweten dat ze de vermindering niet uitbreidt tot de persoon die, op het ogenblik van de verkrijging, niet het genot van het onroerend goed van zijn echtgenoot heeft, vermits die persoon van hem gescheiden leeft, en dat die persoon in de toekomst evenmin daarvan het genot zal hebben vermits die scheiding zal uitmonden in een echtscheiding.

B.5. Door rekening te houden met de huwelijksituatie van de verkrijger op het ogenblik van de verkrijging, heeft de wetgever zich op een objectief criterium gebaseerd, vermits het gaat om een makkelijk controleerbare situatie die verschilt van die van de niet-gehuwde personen.

Aangezien de feitelijke scheiding geen einde maakt aan de wettelijke verplichtingen van het huwelijk, met name de verplichtingen inzake hulp en bijstand verankerd in artikel 213 van het Burgerlijk Wetboek, bevinden de zelfs gescheiden echtgenoten zich, als gevolg van de wet, in een situatie van wederzijdse rechten en plichten die fundamenteel verschilt van die van personen die niet gehuwd zijn.

B.6. Daaruit volgt dat de wetgever, met de weigering om het verlaagd tarief toe te passen op de personen van wie de echtgenoot eigenaar is van een onroerend goed, zonder een feitelijke scheiding in acht te nemen waarvan het helemaal niet vaststaat dat ze definitief is en die de huwelijksplichten niet afschaft, een maatregel heeft genomen die relevant is ten aanzien van de door hem nagestreefde doelstelling. De latere uitspraak van een echtscheiding is niet van dien aard dat ze die situatie wijzigt vermits, op het ogenblik van de eigendomsoverdracht die aanleiding geeft tot de registratierechten, het om een eventualiteit gaat. In de aan de verwijzende rechter voorgelegde zaak was de echtscheidingsprocedure zelfs niet ingesteld bij de verkrijging, vermits die tot stand kwam op 1 april 1996 en de echtscheidingsprocedure is ingesteld op 12 juni van hetzelfde jaar.

B.7. De maatregel kan evenmin onevenredig worden geacht vermits, voor zover de verkoop plaatsvindt na de overschrijving van de echtscheiding, de verkrijger van een

onroerend goed het verlaagd tarief kan genieten, zonder dat de administratie, teneinde hem zulks te weigeren, rekening kan houden met het onroerend goed waarvan de ex-echtgenoot eigenaar zou zijn.

B.8. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 54, tweede lid, van het Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 26 april 2006.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior